

Retrocessie van de kinderrechten : het Braziliaans parlement stemt de verlaging van de strafrechtelijke leeftijd en maakt minderjarigen tot zondebok van de economische crisis.

Op 9 september 2015 werd de 12 jarige favela-jongen Cristian met 4 kogels in de rug neergeschoten door de militaire politie van Rio de Janeiro. Het spontane protest dat daarop volgde vanuit de buurtbewoners van de armenwijk Mangueiras werd met militaire intimidatie uiteen geslagen. De 12 jarige Cristian was een onschuldig voorbijganger bij een anti-drug actie van de "vredepolitie" die 5 jaar geleden als vernieuwende factor werd geïnstalleerd in een totaal van 36 sloppenwijken die aanleunen bij het rijke strandgedeelte van Rio . Deze werden herbezet door de overheid om 'rust' te verzekeren in de periode van de grote sportevenementen. Het initiatief verwaterde al snel in een eenzijdige militaire repressieve bezettingspolitiek van de favelas, en sociale investeringen bleven uit. Actueel vallen er te Rio maandelijks liefst 10 doden onder de bewoners van de armenwijken, temidden van de brutale politieraids of gewapende conflicten tussen de drugmafia en politie. De meesten onder hen zijn minderjarigen die niets met de drugorganisaties te maken hebben. Zoals Cristian, die met nauwelijks 12 jaar op terugweg was van school en zinloos werd omgebracht door wie hem zou moeten beschermen. De "Policia Pacificadora" en de veiligheidspolitiek falen, maar zelfs met talloze evidenties van het overdreven staatsgeweld tegen de armste bewoners van Rio, en ondanks het feit dat de overgrote meerderheid van dodelijke geweldsslachtoffers kinderen zijn , blijven de conservatie pers samen met de behoudsgezinde meerderheid in het nationale parlement volhouden dat het juist de delinquente minderjarigen zijn die op 'staatsgevaarlijke' wijze de maatschappij ontwrichten en die op steeds jongere leeftijd zouden moeten opgesloten worden. In het zog van dit conservatieve discours werd in augustus reeds een nieuwe wet gestemd die jongeren met inbreuken al op 16 jaar in de volwassengevangenis kunnen doen opsluiten, terwijl Brazilië via het ondertekende Internationale Verklaring van de Rechten van het Kind (VN) , zijn eigen grondwet en de nationale jeugdwet verplicht is deze grens op 18 jaar te houden. Andere wetsvoorstellen staan te dringen om kinderen zelfs al vanaf 12 of 10 jaar in volwassencellen te werpen. Temidden van deze retrocessie tendens vechten ngo's en andere leden van de ciele samenleving voor het behoud van de plaatselijke jeugdbeschermingswetgeving en de principes van een mensenrechtencultuur.

Geweld tegen jongeren

In het UNICEF-verslag van juli 2015 n.a.l.v. de 25 jaar bestaande lokale jeugdwetgeving (ECA), is Brazilië binnen een mondiale vergelijkingsstudie voor de kinderen en jongeren tot 19 jaar de 2de gewelddadigste natie ter wereld, dit na Nigeria. Percentueel is het land volop het gewelddadigste ter wereld t.a.v. tieners tussen 12 en 19 jaar : 1 op 2 onder alle overleden zwarte jongeren heeft geweld (moord door vuurwapens) als doodsoorzaak . Op nationale schaal zijn er onder kinderen en jongeren 4 maal meer dodelijke slachtoffers door geweld dan bij volwassenen. De "Mapa da Violência"(studie "Kaart van het geweld" uitgave 01.07.2015) , een invloedrijk jaarlijks rapport

van inter-amerikaanse universiteiten die de jaarlijkse monitoring weergeeft van de geweldpleging in Brazilië, duidt de onrustwekkende tendensen m.b.t. het extreem hoge aantal moorden op minderjarigen, waarbij vooral afro-braziliaanse jongeren uit de armste regio's en stadsgebieden naar voren springen. Statistische opvolging van het Ministerie van Volksgezondheid duidt dat actueel liefst 47,6 % van de doodsoorzaak bij jongeren moord door geweldspleging betreft. De meerderheid hierbij is executie door vuurwapens. Bij de mannelijke afro-braziliaanse jongeren is moord door vuurwapens tot een extreem van 95,60 % gestegen. De gevolgtrekking van het overheidsrapport is dat expliciet zwarte en arme adolescenten worden vermoord. Bij de zwarte jongerenpopulatie vallen immers 2 ½ meer dodelijke slachtoffers dan bij de blanke bevolking, waar bij de laatste groep doorgaans een hogere levensstandaard en betere bescherming geldt. Binnen de internationale vergelijkingsschaal van de VN m.b.t. doding door geweld geldt de situatie in Brazilië volop als in een oorlogsland: moorden op jongeren situeren zich op basis van de gegevens van 2014 van de "Gewelds Mapping" nationaal op 62,90 per 100.000. In grootstedelijke regio's loopt dit op tot 72,50. Deze alarmerende cijfers worden slechts behaald in landen die lijden aan burgeroorlogen of grootschalige gewapende conflicten. Heden worden 28 kinderen per dag omgebracht. De tendens is er een van toename: sinds 1990, bij ingang van ECA, is de doding van Braziliaanse kinderen en tieners in de leeftijdsfase tot 19 jaar met niet minder dan 217% toegenomen.

Een belangrijke conclusie van bovenstaande rapporten is dat preventieve maatregelen om geweld tegen kinderen terug te dringen in het land niet ten volle functioneren. Het in 2005 gelanceerde en gestemde Statuut van de Ontwapening heeft nog steeds zijn functionaliteit niet behaald, en in de betrokken regio's waar het hoogste geweld tegen arme kinderen heerst, vertonen alle educatief-sociale en economische indicatoren duidelijke achteruitstelling. En groot aandeel van de geweldspraktijken wordt bovendien door staatsagenten uitgevoerd: politie, gevangenisbewakers en militaire operaties maken bijzonder veel slachtoffers en bestendigen een politiek van staatsterreur, vooral t.a.v. de armsten.

Binnen de geweldsproblematiek springt ook de hoge graad van *folterpraktijken* naar voren. Ondanks de 18 jaar oude wet op verbod en vervolging van folterpraktijken (1997) komt de praktijk nog veelvuldig voor in politiekantoren, gevangenissen, bij legerbezettingen van de favelas of onder para-militaire organisaties die delen van de grote steden beheersen. De geweldscultuur binnen de veiligheidstroepen blijft bestaan vanwege de haast totale straffeloosheid t.a.v. criminele politieagenten. De zwaarste straf voor folteraars is een uitstoting van het politieambt, of verplaatsing naar een andere regio. Militaire rechtbanken neigen ook steevast om interne criminelen vrij te spreken. Volgens sociologen kunnen nieuwe wetgevingen een holle aangelegenheid blijven als politie en leger ongestraft in dezelfde stijl als tijdens de militaire dictatuur geweld blijven plegen. Folteringen in de jeugdgevangenissen en mishandelingen van kinderen in politiecellen en politiewagens zijn te Rio frekwent. Ook bij de oppakpraktijken van zwerfkinderen worden brutale afranselingen georganiseerd, naast psychische

foltering en zoals schijnexecuties. In de staatsinstituten zijn ook seksuele mishandelingen en intimidaties aan de orde t.a.v. minderjarigen, een misdaad die vaak niet wordt geregistreerd op risico van doodsb bedreigingen t.a.v. de slachtoffers. Volgens de Braziliaanse Orde der Advokaten (*OAB semestriële verslag 2015*) zijn folterpraktijken courant binnen de jeugdgevangenissen van DEGASE, een overheidsorgaan dat geen enkele controle boven zich heeft en waar geen transparante monitoring bestaat van de bewakers.

Punitieve tendensen tegen transgressief gedrag van minderjarigen.

In contrast met het feit dat kinderen en jongeren overwegend slachtoffers van geweld zijn (een verhouding van 90% slachtoffer versus 10% agressorenrol), is de afgelopen jaren vanuit de conservatieve basis van politici en parlementsleden, en gesteund door een eenzijdige negatieve berichtgeving van de grote Braziliaanse media, een offensief opgestart om de strafrechterlijke leeftijd van 18 jaar drastisch naar beneden te halen. Zoals grondwettelijk vastgelegd in de plaatselijke jeugdwet ECA en het door Brazilië ondertekende IVRK , zijn minderjarigen die overtredingen doen onderhevig aan sociaal-educatieve maatregelen en kunnen zij niet opgesloten worden in volwassen gevangenissen. Ondanks het feit dat juridisch ECA en de strafrechterlijke aansprakelijkheid op 18 jaar een onwijzigbare norm zou moeten blijven als onderdeel van de grondwet, stemde een conservatieve parlementsmeerderheid op 3 juli 2015 reeds de eerste fase van de daling van 18j naar 16j voor opsluiting in volwassengevangenissen. Deze werd bezegeld in een 2de stemronde in augustus. Daarmee worden meteen de grondvesten van de jeugdwet ECA ondermijnd. Met de wetswijziging kan het Braziliaanse gerecht in geval van zwaardere misdaden gepleegd door minderjarigen, tieners vanaf september 2015 in volwassen gevangenissen opsluiten, wat op korte termijn een vermeerdering van 40.000 gevangenen in de reeds overbevolkte gevangenissen zal teweeg brengen. In een 2de afbreukgolf van ECA stemde de senaat op 14 juli 2015 ook nog een bijkomende wet om tieners met inbreuken volop 10 jaar vast te zetten i.p.v het huidige maximum van 3 jaar sociaal-educatieve maatregelen voorzien door ECA in de gesloten instellingen voor minderjarigen.

Andere nog drastischer wetsvoorstellen, die kinderen opsluitbaar zouden maken al bij 12j of 10 jaar staan ook nog op de wachtlijst voor stemming in het congres.

Hiermee zit Brazilië in een sterke tendens van retrocesse op vlak van de Kinderrechten.

Conservatief offensief van parlementaire lobbies draaien de progressieve sociale ontwikkelingspolitiek van de Arbeiderspartij terug

Het neerhalen van ECA en de internationale verplichtingen t.a.v. het door het land geratificeerde IVKR en de minimale regels van de VN voor kinderen in gevangenschap (*Regels van Peking*) duidt op een toename van de conservatieve krachten die het recent verbeterde mensenrechtenbeleid onder de regeringen van de Arbeiderspartij (sinds 2003) sterk wensen af te remmen. De politiek van sociale ontwikkeling die de president Lula sinds 2003

aanging, voortgezet door de huidige regering Dilma Roussef , wordt heden door een zware economische crisis en massale aanvallen van behoudsgezinde lobbies in parlement en senaat afgeremd. Dezelfde behoudsgezinde tendens van machtige parlamentslobbies die zich heden in een meerderheidsfront tegen de regering Dilma Roussef keren en de arbeiderspartij PT proberen te isoleren die een beleid van sociale gelijkheid en sterkere burgerrechten voorstaat , viseert niet alleen het neerhalen van ECA en de opbouw van kinderrechten garanties die sinds 2013 vanaf de regering LULA vooruitgang kenden. Het conservatieve front doelt op korte termijn op diverse hervormingen via parlementaire actie voor de afbreuk van de huidige wetgeving voor *milieubescherming* (die het grootgrondbezit, de veeteeltbedrijven, mijnbouw en ontbossers de vrije hand zouden moeten geven) , het ongedaan maken van het *Statuut van de Ontwapening* (ten gunste van de lobby van wapenhandelaars) ,het ongedaan maken met de *grondrechten van de indiaanse gebieden* (waar internationale bedrijven vrije toegang willen voor mijnbouw en grote energieplants) . Door een stemmingsronde van het parlement in mei 2015 werd tevens de *neo-liberale flexibilisatie van de arbeidscontracten* doorgevoerd, wat een uitdrukkelijke achteruitgang van de arbeidsrechten met zich meebrengt. Dit *neo-liberale offensief* paralyseert heden de regering Roussef, die maar een nipte bewegingsruimte heeft qua geallieerde basis en waarbij vele policy en parlamentsleden van de regeringspartijen recentelijk overstapten naar de conservatieve hoek.

De tendens voor meer punitieve aanpak van minderjarigen kadert in deze radicalisering en de economische crisiscontext , waar de relatief kleine groep van jongeren in conflict met de wet als nationale zondebok wordt doodgeverfd. I.p.v. resocialisatie na te streven via opvoedende aanpak en voorkoming van jeugdmarginalisatie door sociale programma's , wordt een opsluitingspolitiek verdedigd die tot dramatische gevolgen kan leiden.

Als de lagere leeftijdsgrens in werking zou komen, wordt verwacht dat de gevangenisbevolking op enkele jaren tijd aangroeit met 40.000 minderjarige celgenoten. Brazilië is nu reeds het land met de 3de grootste gevangenisbevolking ter wereld, ter hoogte van 750.000 veroordeelden. De gevangenisomstandigheden zijn bijzonder slecht en overbezetting leidt tot gewelddadige opstanden en regelmatige repressies met standrechtelijke executies t.a.v. van gevangenen vanwege de politietroepen. Het gevangenisstelsel haalt op geen enkel niveau zijn doel als resocialiserende interventie en leidt tot extreme isolatie en mishandelingspraktijken van de gedetineerden. Volgens de strafrechtstatistiek van de Braziliaanse justitie (- *Penitentiaire rapporten 2014*) vervalft volop 70 % van de opgesloten terug in recidivisme.

Volgens ECA zijn minderjarigen rechtsdragende wezens in een groeifase die niet met confinatie mogen worden bestraft, maar opvoedende nieuwe kansen moeten krijgen voor hun herintegratie. Zelfs bij opsluiting in staatsinstituten als maatregel na inbreuken dienen basisrechten verzekerd te worden als recht op onderwijs, lichamelijk en psychologisch welzijn, contact met de familie en kans op professionalisering. Niets daarvan is echter terug te vinden in het systeem van jeugdgevangernissen , die een replicatie zijn van de segregatiepraktijken van de volwassen gevangenis. Terwijl ECA met een

genueanceerde waaier van een vijftal sociaal -educatieve maatregelen telt, gaande van alternatieve sancties in vrijheid, over semi-open instellingen tot volledige afzondering in jeugdgevangenissen, kiest de overgrote groep van jeugdrechters nog steeds eenzijdig voor opsluiting. Zelfs bij kleine vergrijpen wordt door de meerderheid van de jeugdrechtbanken de zwaarste straf van totale vrijheidsberoving toegepast. Ondanks de instelling van de SINASE-wetgeving in 2006 (*Sistema nacional de atendimento socio educativo*) die het heropvoedende karakter van sancties voor jongeren moest humaniseren, bevinden zich heden nog steeds 23.658 jongeren tussen 12 en 21 jaar in totale afzondering, achter tralies in overbevolkte cellen van immense jeugdgevangenissen, in zijn meerderheid gelocaliseerd in de grote industriesteden Rio de Janeiro, São Paulo en Belo Horizonte.

Alternatieve sancties voor minderjarigen zijn succesvoller

De willekeurige en overmatige opsluitingstendens staat ter discussie. Onder jongeren met transgressief gedrag zijn er slechts 11 % die flagrante zwaardere misdaad met geweldsinbreuken pleegden, die tijdelijk maatschappelijk isolament met opsluiting kunnen verantwoorden (2.360). Op gans het nationale universum van criminologische data is actueel slechts 1 % (*) van alle dodelijke misdaad toegewezen aan minderjarigen. 99% van de 56.000 moorden die jaarlijks worden geregistreerd, wordt immers door volwassenen gepleegd. Volgens UNICEF (*rapport 25j ECA, juli 2015*) is de grote meerderheid van delicten door minderjarigen gepleegd niet van offensieve aard. Op nationale schaal betreft het 64% van de inbreuken diefstal of drugsmokkel zonder gebruik van geweld. Op basis van de cijfers van UNICEF en het SDH uit 2013, zijn de actueel opgesloten minderjarigen met geweldsdaden amper 0,01 % van gans de tienerbevolking. Deze officiële cijfers contrasteren met de campagne in de media die stijgende jeugdcriminaliteit in de verf probeert te zetten.

Bij de IPEA-studie (*Instituto de Pesquisa Econômico Aplicada*) gepubliceerd in 2015 die de data van het aantal opgesloten minderjarigen bestudeert op basis van 2013 in de deelstaat São Paulo (deelstaat met het hoogste aantal gevangen jongeren) wordt geconstateerd dat 82% werd veroordeeld op basis van drugsmokkelpraktijken of diefstal. Dit betekent dat 4 op 5 gevangen jongeren niet vanwege geweldsdaden werden gearresteerd, en toch tot volle 3 jaren (of meer) van hun vrijheid worden beroofd.

Het door de media eenzijdig verspreide (en door de publieke opinie overgenomen) idee dat jeugdcriminaliteit hals over kop toenam en met krachtige repressie en zwaardere bestraffing moet worden beantwoord, wordt ontkracht door de feiten. Sociologisch gezien is het profiel van de JCW volgens de data van CNMP er immers opnieuw een van kansarmoede en raciale uitsluiting: 70% van de JCW komen uit een gebroken familie met sociaal-economische problematiek, en 51 % onder de opgeslotenen ging nooit naar school. 60% van de opgeslotenen zijn afro-braziliaanse jongeren tussen 16 en 18 jaar, een groep die door de media en populistische politici als 'staatsgevaarlijk' wordt beschouwd, maar in werkelijkheid het totale gebrek aan kansen duidt in de arme gebieden, waar opvang via scholen en jeugdtewerkstelling stevast ontbreken en waar een hoge graad van politiegeweld heerst.

Wanneer deze jongeren in het gesloten systeem van de MSE terecht komen, worden hen opnieuw deze rechten ontzegt : de in ECA opgelegde interne scholen, beroeps cursussen, sportactiviteiten , gezondheids garanties en sociale workshops die voor heropvoeding en sociale rehabilitatie zouden moeten staan, zijn in de meerderheid van de jeugdgevangenissen niet aanwezig. Volgens de balans van monitoringsbezoeken van *CNMP (Conselho nacional do Ministerio Publico)* uit 2014, blijken 95 % van de interne scholen niet te voldoen aan de minimum vereisten van het nationale onderwijspatroon (*Plano Nacional de Educação 2014*). 60% beschikt over geen enkele sportinfrastructuur, 40% heeft noch professionaliserende cursussen noch minimale leefhygiëne in de cellen. In 70% van de jeugdgevangenissen is geen scheiding in de gemeenschappelijke en overbevolkte cellen qua leeftijd, wat geweld en seksuele misbruiken in de hand werkt. Mensenrechten- en kinderrechtengaranties zijn afwezig : folterpraktijken , arbitraire misbruiken van isolatiecellen als strafmaatregel en moordpraktijken gepleegd door gevangenisbewakers zijn aanwezig in alle jeugdgevangenissen van de grootsteden. Enkel te Rio de Janeiro leidt dit tot gemiddeld 8 vermoorde minderjarigen per jaar, feit dat wordt aangeklaagd door de internationale mensenrechtenorganisaties. In 17 Braziliaanse deelstaten werd door de *CNMP* een overbezetting vastgesteld, die van het dubbele aantal opgesloten gaat tot het achtdubbele t.a.v. de voorziene plaatsen. In Rio de Janeiro slapen zo vaak 30 jongeren op de vloer van cellen die voorzien zijn per 10 JCL. In kindergevangenissen in Noord-Brazilië werden 900 opgesloten kinderen vastgesteld , waar maar plaats is voor 235.

Een van de oorzaken van deze wantoestanden , naast de tendens van verhoogde punitieve aanpak van het Braziliaanse jeugdrecht, zijn de grote besparingen die de deelstaat-regeringen uitvoeren op het gevangeniswezen: de uitbouw van nieuwe humanitaire kindergevangenissen die ECA, het IVKR en de VN-regels van Peking voor gevangen kinderen respecteren is relatief duur, en vele politici en parlementsleden stemmen ten gunste voor de verlaging van de strafrechtelijke leeftijd onder 18jaar om tieners reeds veel jonger in de “goedkopere” volwassengevangenissen te kunnen werpen. Het Openbare Ministerie en actoren van de civiele samenleving voeren actie om de lokale regeringen de verplichte *begrotingen voor kinderjustitie* te laten besteden, maar de nieuwe vloed van verhoogde opsluitingen maakt dit ondertussen tot een haast onrelevante poging. Alleen al in Rio de Janeiro, waar sinds 2010 door een (onwettig) stadsdecreet binnen een nieuwe nultolerantie-politiek straatkinderen opgepakt en opgesloten kunnen worden op pure veronderstelling van drugverslaafdheid , werd geconstateerd dat de populatie in de kindergevangenissen met 20% toenam. *(bron: Instituto de Segurança Público)* Dit betekent dat onder de gevangen kinderen een heel deel zwerfkinderen terechtkomen, die in principe geen enkele betrapting op inbreuken ondergingen, en steun voor therapeutische behandeling en sociale herintegratie zouden moeten genieten i.p.v. vrijheidsberovende sancties .

Civiele samenleving vecht terug voor het behoud van de Kinderrechten

Sinds bij het aantreden van de 2de ambtstermijn van de regering Dilma (januari 2015) vanuit de wetgevende macht en de massamedia een ware

destabilisatiegolf opkwam en tegelijkertijd de sociale politiek van het afgelopen decennium dreigt teruggeschroefd te worden via uitdrukkelijke neo-liberale wetsvoorstellen, organiseerden de ngo's zich in een netwerk van tegenreacties. De strijd tegen de afbreuk van de jeugdbeschermingswet ECA staat hierbij voorop. Een nationaal actie-comité mobiliseert massale maar pacifistische manifestaties in de grote steden, educatieve en sensibiliserende campagnes helpen het belang van een mensenrechtencultuur te duiden en progressieve sectoren in de regering worden aangesproken om zich duidelijk te positioneren in het belang van ECA. Lokale partnerorganisaties van KIYO organiseren samen met plaatselijke universiteiten congressen, publicaties, studies en campagnes voor publieke sensibilisatie rond de Kinderrechten, zoals de Candelária-campagne te Rio die een kindermars van 2500 deelnemers mobiliseerde in juli dit jaar en publieke acties van moeders die hun kinderen verloren door politiegeweld of in de kindergevangenissen. Presidente Dilma Roussef nam een officieel houding aan van volle verdediging van ECA en het behoud van de actuele strafrechterlijke leeftijd op 18 jaar en beloofde de jeugdgevangenissen stapsgewijs om te zetten in de kleinschalige pedagogische centra die ECA al 25 jaar geleden voorstelde. Er wordt ook internationaal gedoeld op het verhogen van de druk op de Braziliaanse autoriteiten en het gerecht. Dossiers rond kinderrechtschendingen in Brazilië worden aangebracht bij mondiale mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International en Human Rights Watch en Brazilië werd reeds negatief beoordeeld door de VN en de OAS op de verlaging van de strafrechterlijke leeftijd. Bovendien is er bij de VN-Comissie voor de kinderrechten in Geneve een veroordeling in de maak t.a.v. Brazilië rond de zaak van de verlaging van de opsluitleeftijd. In januari 2015 leverde het Kinderrechtencentrum CEDECA-RJ, KIYO-partner die het alternatieve kinderrechtenverslag van de civiele maatschappij afwerkte en afleverde bij de Comissie te Geneve, reeds een pleidooi voor internationale afkeuring van de afbreuk van de Kinderrechten in Brazilië. Voor de nabije toekomst staan nog vele acties op het spel om het tij alsnog te doen keren en de kinderrechten in Brazilië te vrijwaren van een verdere aftakeling. Ngo's, netwerken en sociale media nemen hierbij het voortouw. Er wordt in het huidige scenario ook afgewacht of er een economische recuperatie komt voor Brazilië in de komende jaren, die het crisisgevoel onder de bevolking, het verrechtsingseffect en de roep om meer bestraffende aanpak kan afzwakken, en de herorganisatie van volksbewegingen toelaat zodat ook arme mensen hun stem ten gunste van de verdediging van hun basisrechten meer kunnen doen horen. Mogelijks kan ook nog het hoge gerechtshof de parlementaire stemmingen die de strafrechterlijke leeftijd verlaagden ongeldig verklaren, gezien diverse manoeuvres om een meerderheid aan stemmen ter verkrijgen daarbij ontransparant verlopen.

Ondertussen doen de ngo's ook voort met waar ze goed in zijn: de alternatieve modellen opzetten rond opvang van jongeren in conflict met de wet in vrijheid, en hun efficiëntie qua sociale rehabilitatie tonen aan de maatschappij en de overheden. Terwijl de Ngo's 80% succes boeken met deze aanpak, blijft 80% van de jongeren die opgesloten werden nadien terugvallen in recidivisme. De aanpak van begeleiding in vrijheid is tevens 5x goedkoper dan opsluiting in de jeugdgevangenissen. Binnen het KIYO-programma Brazilië werken 3 organisaties met deze alternatieve maatregelen

in het grootstedelijke gebied van Rio. Honderden jongens en meisjes zijn daarbij de afgelopen jaren terug geherintegreerd in hun gezinnen en vonden hun weg naar beroeps cursussen of verdere scholing.

Artikel : Jan Daniëls, ontwikkelingsamenwerker Brazilië